

Бондар-Підгурська О. В.

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ

В статті обґрунтовано необхідність активізації розвитку інноваційної діяльності промисловості як інструменту оновлення та розвитку економіки на всіх рівнях управління. Удосконалено понятійний апарат антикризового регулювання національної промисловості. Систематизовано та вперше розроблено критерії диференціації кризових ситуацій. Сформовано механізм розгортання криз на макро- та мікрорівнях.

Ключові слова: інновації, інноваційна активність, антикризове управління, інструмент, криза.

1. Постановка проблеми

Більшість провідних фахівців [1] схиляються до думки, що світова криза сприятиме подальшому ослабленню економічно слабких країн і створить додаткові передумови й чинники для подальшого зростання в розвинутих країнах. Головним фактором посилення чи послаблення економік в умовах кризи науковці вважають здатність або нездатність країн до реалізації саме в період кризи назрілих реформаторських проектів та технологічних інновацій. Тому вважається за необхідне для України вже сьогодні (як це роблять Китай, Індія, Франція, та Росія) започаткувати назрілі реформи, інноваційно модернізувати економіку та перейти на інноваційну модель як єдину альтернативу нинішній ситуації.

Слід прийняти до уваги попередження, що для України украї небезпечним є стрибок інших країн, особливо тих, які є провідними партнерами у зовнішньоекономічних відносинах, або тих, які виступають конкурентами для українського експорту, навіть у разі відновлення до кризової структури економіки. Ті країни, які вийдуть із кризи переможцями, будуть додатково заможніти, у тому числі й за рахунок тих, які виявляться нездатними до модернізації перетворень [1, с. 346].

Говорячи про безпеку виникнення фінансових та економічних криз на глобальному рівні, а також їх впливу на економіку держав для України набуває актуальності питання збереження балансу між національними інтересами, тобто об'єктивним станом речей у відповідних галузях діяльності на основі традиційних показників, та проведенням експертних міжнародних порівнянь.

Уперше показники ЄІТ (Європейське інноваційне табло) були обчислені для України в рамках спеціального проекту BRUIT (Benchmarking Russia and Ukraine with respect to the Innovation Trendchart), у 2007–2008 рр., що проводився за підтримки ЄС. На основі узагальнених даних, отриманих з допомогою 17 показників, які були обчислені або оцінені для України на експериментальних засадах, було розраховано загальний інноваційний індекс, і були проведені відповідні порівняння з іншими країнами. Аналізуючи значення інноваційного індексу для різних держав, можна помітити, що Україна та Росія, як і більшість країн Центральної та Східної Європи, знаходяться серед групи — країн, що надолужують. Даний висновок дозволяє говорити, що підвищений ризик

вразливості національної економіки залежить від впливу зовнішніх криз та різноманітних катаклізмів, і тому Україні необхідно докласти зусиль для досягнення хоча б середнього для Європи рівня інноваційного розвитку.

На думку, науковців країн СНД, світова фінансова криза, що почалася в середині 2008 року і перейшла в найбільшу світову фінансово-економічну кризу, призвела до різкого зниження темпів економічного росту в світовій і національних економіках. У найбільшій мірі криза зачепила ті країни, де домінують сировинні і добувні галузі, в експорті переважає продукція з низьким ступенем переробки, де не вирішені питання зміцнення своїх позицій у світовій економіці завдяки цілеспрямованому і форсованому розвитку високотехнологічного і наукомісткого виробництва. У цих умовах ще більш посилюється важливість визначення факторів економічного зростання та економічного розвитку для створення стратегій і конкретних шляхів у сфері ринкових перетворень як на макро-, так і на мікрорівні, у яких пріоритетом є збалансоване вирішення соціально-економічних завдань [2, с. 20–27].

Отже, в період реалізації інноваційної моделі економічного розвитку України та світової фінансової кризи набувають особливої актуальності питання дослідження та вивчення методологічних та практичних аспектів управління кризовими ситуаціями у промисловості, знаходження найефективніших інструментів оновлення та розвитку економіки в системі антикризового управління.

Виділення невирішеної проблеми. В Україні нормативно законодавча база з питань антикризового управління представлена у вигляді Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом» від 30 червня 1999 року (в колишній редакції Закон України «Про банкрутство» 14 травня 1992 року). Однак, стосовно розповсюдженого в ділових колах терміну «антикризове управління» слід відмітити, що воно не знайшло нормативного закріплення, і тому потребує уточнення. Разом з тим, різноманітність існуючих заходів антикризового управління потребує виокремлення найрезультативніших з точки зору часу та простору.

2. Аналіз останніх наукових досліджень

Дослідження в цьому напрямі проводили як вітчизняні, так і закордонні фахівці: С. Беляєва, В. Василенко,

В. Геєць [1], А. Градова, В. Денисюк [2], С. Іванюта, Е. Коротков, Б. Кузин, В. Кошкін, С. Козьменко, О. Кузьмич [8], Л. Лігоненко, А. Марков [2], Л. Ситник, А. Чернявський, В. Шостка, О. Епіфанов.

Під антикризовим управлінням вони розуміють, як правило, управління в умовах кризи або управління, спрямоване на вихід підприємства з кризового стану, у якому воно вже знаходиться, не виокремлюючи у всьому різноманітті антикризових заходів найбільш дієвого.

В межах загальної проблеми, недостатньо дослідженими залишаються аспекти щодо методичного виокремлення переліку критеріїв, які дозволяють проводити якісну порівняльну характеристику кризових ситуацій на мікро- та макро- рівнях, не чітко сформовано механізм їх розгортання, недостатньо обґрунтовано роль інноваційної діяльності як заходу антикризового управління. Так, фахівці з питань антикризового управління О. О. Епіфанов, С. Н. Козьменко в праці «Менеджмент для магістрів», а також В. О. Василенко в роботах «Ситуаційний менеджмент» та «Антикризове управління» наголошують на істотній відмінності криз на різних рівнях господарювання, але не чітко не виділяють критерії диференціації.

Науковці Л. О. Лігоненко в монографії «Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій» та С. М. Іванюта в підручнику «Антикризове управління» зрозуміло розкривають фінансовий механізм розгортання кризи на мікрорівні, приділивши при цьому недостатньо уваги управлінському аспекту. Е. М. Коротков в колективній роботі «Антикризове управління», говорячи про різноманітні ознаки криз на макрорівні, не досить наочно та чітко виокремлює механізм розгортання кризи на макрорівні, що на нашу думку, потребує певного доопрацювання.

3. Мета дослідження

На основі виокремлення основних критеріїв диференціації кризових ситуацій розробити механізм їх розгортання на мікро- та макрорівнях, а також розглянути роль та місце інноваційної активності промисловості в умовах глобальної кризи.

4. Результати дослідження

Сутність економічних криз проявляється у перевищенні товарів по відношенню до платоспроможного сукупного попиту, у порушенні процесів відтворення суспільного капіталу, у масових збанкрутіннях фірм, у зростанні безробіття та інших соціально-економічних потрясіннях. При цьому, фахівці з питань антикризового управління О. О. Епіфанов, та С. Н. Козьменко наголошують на істотній відмінності криз на різних рівнях господарювання, що дає підставу виокремити основні якісні критерії диференціації кризових ситуацій на мікро- та макрорівнях:

1) **роль кризи в соціально-економічному розвитку держави та підприємства.** Так, на *макроекономічному рівні* криза завжди є «переломним пунктом» на гілці розвитку, тобто економічна система створює передумови для нового господарського підйому. На *мікрорівні* подальше зростання не завжди має місце, тобто не проведення або невчасне проведення заходів по локалізації криз обумовлює перехід до системної (загальної) кризи і завершується юридичним банкрутством або ліквідацією.

2) **місце кризи по відношенню до стадії життєвого циклу.** На *макрорівні* кризу не можна вважати стадією життєвого циклу, а стадія «старіння» не є його аналогом. На *мікрорівні* кризові явища виникають на всіх стадіях життєвого циклу підприємства і кожна наступна фаза життєвого циклу стає можливою лише в результаті подолання виниклих кризових явищ.

3) **взаємозв'язок стадій макроекономічного розвитку та життєвого циклу підприємства.** Так, виникнення кризових явищ на рівні підприємства не залежить від стадії циклу макроекономічного розвитку.

4) **швидкість розповсюдження кризових явищ.** Швидкість розповсюдження кризових явищ є індивідуальною характеристикою кожного окремого підприємства та країни. Вона залежить від характеру і взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів, від можливостей системи відновити механізми саморегуляції.

5) **періодичність виникнення кризових явищ.** На *мікрорівні* на періодичність виникнення кризових явищ впливають такі фактори, як: а) розмір підприємства і рівень його ресурсного потенціалу; б) вік підприємства і накопичений досвід подолання кризових явищ; в) тривалість циклу обороту активів підприємства, перш за все операційного циклу; г) стан зовнішнього середовища, його сприяння розвитку підприємницької ділової активності; д) наявність ефективного власника, зацікавленого в мобілізації зусиль для подолання кризових явищ; е) наявність управлінських кадрів відповідного рівня кваліфікації, здатних забезпечити вихід підприємства з кризового стану.

На *макрорівні* періодичність виникнення кризових явищ пов'язана з *різновидами циклів*, які виокремили вчені в результаті дослідження кризових ситуацій, що виникали з певною закономірністю:

- цикли Кондратьєва (довгі хвилі) — 40–60 років, імпульсом яких є радикальні зміни в технологічній базі суспільного виробництва, його структурна перебудова;
- цикли Кузнеца тривалістю 20 років, рушійною силою яких виступають зрушення у відтворенні та іншій структурі виробництва;
- цикли Жугляра періодичністю 7–11 років, які є результатом взаємодії численних грошово-кредитних факторів;
- цикли Китчина, які тривають 3–5 років, спричинені динамікою відносної величини запасів товарно-матеріальних цінностей на підприємствах;
- приватні господарські цикли, які охоплюють період від 1 до 12 років й існують у зв'язку з коливаннями інвестиційної активності.

Таким чином, сформована автором критеріальна диференціація кризових ситуацій на макро- та мікрорівнях дозволяє розширити методологічні можливості антикризового управління та ситуаційного менеджменту, що створює підґрунтя для подальших наукових досліджень в цьому напрямі, а також сприяє успішній реалізації інноваційної моделі розвитку економіки України та прискоренню процесів реформування [3].

Разом з тим, дослідження питань класифікації кризових ситуацій та управління ними науковців Л. О. Лігоненко, Е. М. Короткова, В. О. Василенка дозволило сформувати механізм розгортання кризи та діяти висновку, що згідно з законом аналогій, його можливо застосовувати на різних рівнях управління.

Ці питання набувають особливої актуальності в перехідний період розвитку суспільства, коли в економічному та політичному просторі одночасно співіснують носії різних, навіть протилежних інтересів і цінностей, що провокує багато чисельні конфлікти, специфіка яких полягає у боротьбі проти існуючого режиму, за встановлення нового та перерозподілу влади. Тобто, це є підґрунтям для дестабілізації державного управління.

Початковим імпульсом є проблемна ситуація, яка може бути викликана накопиченням протиріч та дисбалансом інтересів зацікавлених сторін, що обумовлює виникнення багато чисельних конфліктів, вчасне нерозв'язання яких призводить до кризового явища в суспільному житті – ситуація кризи державного управління.

Ситуація кризи державного управління – несприятливий стан у розвитку і функціонуванні політичної системи суспільства та державно-владних структур, що характеризується нестабільністю, розбалансованістю дій політичних інститутів, зниженням рівня керованості соціально-економічними процесами, загостренням політичних конфліктів, збільшенням критичної активності мас.

Це ситуація кризового явища. Її характерними ознаками є: 1) загострення економічних і соціальних конфліктів, які набувають ядро політичного характеру; 2) нездатність державної влади вчасно розв'язувати конфлікти, що розростаються, регулювати соціально-економічними процесами і відносинами традиційними методами, які застосовували раніше; 3) розбалансованість структурно-функціональної системи управління і політичних інститутів влади, розрив конструктивних зв'язків з оточуючим середовищем, крах легітимності державної влади, напружений стан у суспільстві. Разом з тим, слід зазначити, що криза державного управління не виникає раптово, а розвивається поетапно: 1) поява багато чисельних конфліктів в різних сферах суспільного життя; 2) розвиток конфліктів в суспільстві до ступеня, коли вони вже не можуть бути розв'язані шляхом компромісів; 3) виникнення, розвиток та загострення кризи, яка тягне розпад існуючих політичних структур і ентропію системи державного управління.

Неспроможність впливати на суспільні процеси завершується загальносистемною кризою управління – взаємною невідповідністю основних компонентів суспільства: технічного базису, економічної, соціальної та політичної сфер, розбалансованість чого не може бути усунена без змін існуючого соціально-економічного устрою.

Наступним етапом іде *загальносистемна криза управління, яка характеризується*: 1) явним паралічем державної влади, повною втратою держструктурами можливостей управляючого впливу, стратегічної ініціативи і творчості: в цілому це непослідовна політика; 2) підвищення критичної активності незадоволених мас; 3) абсолютним і відносним зубожінням значної частини населення, різким падінням рівня життя, порушенням звичайного укладу життя людей, що позбавилися роботи та достатнього матеріального добробуту. Це ситуація кризового стану – революційна ситуація [4].

Таким чином, процес розгортання кризи можна подати у вигляді імпульсно-резонансного ланцюжка: проблемна ситуація – конфлікт – кризове явище – кризовий стан (рис. 1).

Дослідження механізму розгортання кризи системи державного управління дозволило дійти висновку, що зазначена ситуація не виникає раптово, а є наслідком

невдало й невчасно проведених або відсутніх, взагалі, реформ спрямованих на задоволення життєво важливих інтересів суспільства та кожної окремо взятої особистості [5].

Ми згодні з думкою фахівців[6], що кризові явища у державі зумовлені, насамперед, несвоєчасним викриттям моменту зародження негативних процесів, невірним визначенням динаміки зміни ступеня небезпеки існуючих загроз, недостатньо обґрунтованими, неадекватним моделюванням і недостатньо точним прогнозуванням їх розвитку та не проведенням нейтралізаційних заходів, адекватних реальній ситуації. Тому доцільно проводити постійний моніторинг загроз, який дозволить визначити їх на ранніх етапах і розробити систему заходів (економічного, політичного та іншого характеру), які з найменшими втратами нейтралізують загрози та припиняють деструктивні процеси.

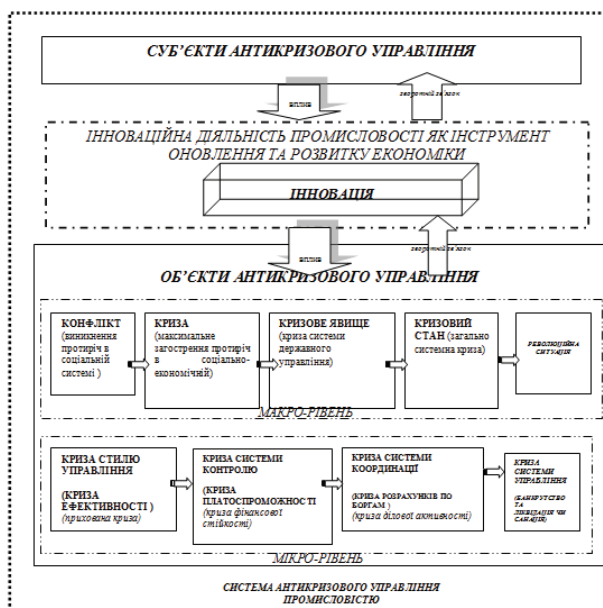

Рис. 1. Інноваційна активність промисловості в умовах глобальної кризи (розробка автора)

Історичний досвід свідчить, що викривлене, неадекватне сприйняття загроз політичними, державними та військовими діями, політичними та соціальними інститутами тощо є основною причиною соціальних вибухів тощо. Навмисне ж перебільшення окремих видів загроз, що часто використовуються у політичних цілях з метою збереження або захоплення влади, може врешті – решт підірвати національну безпеку держави.

Тому, на нашу думку, для забезпечення сталого інноваційного розвитку країни такі процеси повинні своєчасно прогнозуватися, виявлятися, а також нейтралізуватися в цілісній системі забезпечення національної безпеки України з урахуванням довготривалої політики і стратегії соціально-економічного та інноваційного розвитку.

Інструментом упередження, запобігання, своєчасного розв'язання проблемних ситуацій та усунення наслідків кризового явища й кризового стану є інноваційна діяльність, яка таким чином виступає заходом оновлення та розвитку економіки.

Наш концептуальний погляд підтверджується висновком аудиторської компанії KPMG, яка у доповіді «Глобальний прогноз розвитку промисловості» [7] наголосила

«на новому світовому етапі промислової революції, в ході якої *країни, що розвиваються* перехоплять у «старих» лідерів інноваційну перевагу!»

В доповіді зазначалось, що в ході проведеного компанією опитування респондентів-аналітиків з 241 провідних світових компаній, 72 % передрікають «нову хвилю перетворень», яка вже почалася і явним чином проявить себе в найближчі рік-два. Перш за все, прогноз стосується розширення застосування промисловістю нанотехнологій і новітніх композитних матеріалів. Опитані компанії мають конкретні плани за два роки збільшити кількість вироблених інноваційних продуктів. Нова тенденція — компанії *країн, що розвиваються* активніше на цьому полі, ніж «старі» лідери з країн «золотого мільярда». Найбільш показова і відчутна ця тенденція в області розробки і впровадження результатів фундаментальних досліджень, що не припускають негайного впровадження, але «працюють» на перспективу.

Тобто мова йде про застосування перспективних інновацій, як інструменту антикризового управління, а інноваційна діяльність в цьому випадку носить упреджуючий кризові явища характер.

Важливим, на нашу думку, є факт, що частка компаній і фірм *країн, що розвиваються* за цим показником наближається до 61 % (критерій динамічної сталості), проти 47 % в *розвинених країнах*. Тобто, «якість інноваційної діяльності» не дозволяла підтримувати достатню стабільність соціально-економічного розвитку і запобігти впливу фінансово-економічної кризи. Саме цим і можливо, пояснити, що інноваційно активні країни теж, на жаль, постраждали від кризи.

Є сенс зазначити, що в даній ситуації спостерігається не лише вплив фінансово-економічної кризи, а й наслідки управлінської.

Отже, інноваційна діяльність виступає інструментом оновлення та розвитку економіки, який згідно теорії циклів та криз П. Самуельсона, органічно вписується в систему антикризового управління, яка не лише дозволяє усувати наслідки кризового стану, але й попереджувати кризові явища за умови застосування перспективних інновацій. Важливо розглядати не лише кількісну сторону інноваційної активності підприємств, але і її якісні характеристики, зокрема види нововведень, що впроваджуються.

Разом з тим, відсутність нормативно закріпленого трактування терміну «антикризове управління» обумовлює необхідність його уточнення.

Є сенс акцентувати увагу на наробках науковця О. О. Кузьмича [8], який досліджуючи категорію «антикризове управління» *інтегрував* думки окремих авторів. Так, С. Г. Беляєва та В. И. Кошкін у підручнику «Теорія і практика антикризового управління», під антикризовим управлінням розуміють сукупність форм і засобів реалізації антикризових процедур, які стосовно конкретної організації-боржника відбивають економічні відносини, що складаються при її оздоровленні або ліквідації [9].

Л. С. Ситник в своїй праці «Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством» розглядає антикризове управління як здатність розробляти оптимальні шляхи виходу з кризової ситуації, визначати пріоритетні цінності в умовах кризи, координувати діяльність підприємства та його працівників щодо передбачення кризи, досягати ефективності їх праці в екстремальних умовах [10].

А. Д. Чернявський у підручнику «Антикризове управління» головним завданням антикризового управління зазначає розробку найменш ризикових управлінських рішень, які дозволили б досягти поставленої мети і результату з мінімумом додаткових коштів і негативних наслідків [11].

А. П. Градова та Б. И. Кузин у роботі «Стратегія і тактика управління фірмою» антикризове управління визначають як сукупність послідовних укрупнених заходів, таких як аналіз стану макро- і мікросередовища, вибір відповідної місії суб'єкта господарювання; вивчення економічного механізму виникнення кризових ситуацій і створення системи сканування зовнішнього і внутрішнього середовища з метою раннього виявлення слабких сигналів кризи, що наближається та ін. [12].

Л. О. Лігоненко в монографії «Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій» під антикризовим управлінням розуміє постійний процес виявлення ознак кризових явищ і реалізація генерального плану недопущення поширення цих явищ і стагнації розвитку суб'єкта господарювання протягом усього періоду його функціонування [13].

Е. М. Коротков у підручнику «Антикризове управління» зазначає, що антикризове управління — це управління, в якому встановлено певним чином передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів, заходів для зниження негативних наслідків кризи та використання її факторів для подальшого розвитку [14].

Проте, науковець О. О. Кузьмич звузивши поняття до певної сфери діяльності дійшов висновку, що основним завданням державного антикризового управління в банківському секторі є недопущення появи кризових ситуацій, тобто здійснення постійної оцінки та контролю за сильними і слабкими сторонами банківської системи країни з метою підвищення фінансової стабільності та зниження ймовірності її краху, а в крайньому випадку — завчасна діагностика ризиків та вироблення системи заходів відвернення чи ефективної та швидкої локалізації й усунення їх негативних наслідків.

Взявши до уваги об'єкт нашого дослідження, ми дійшли висновку що, на нашу думку, *антикризове управління* будь-яких галузей промисловості можна розглядати як систему управління, що передбачає своєчасну діагностику з метою підвищення фінансової стійкості та ділової активності, зниження ймовірності її краху (ентропії), основним завданням якої є попередження та недопущення виникнення кризових ситуацій на основі застосування інноваційної діяльності, або усунення їх негативних наслідків (рис. 1).

Разом з тим, слід зазначити, що окремі науковці розглядають антикризове управління як складову ситуаційного управління і, одночасно, як сам процес ситуаційного управління, ототожнюючи ці поняття. Тому, ситуаційний менеджмент доцільно розглядати з дуальної позиції: як інструмент та метод антикризового управління соціально-економічною системою, а також як сукупність методів та заходів управління спрямованих на уникнення кризової ситуації, або на оздоровлення підприємства. Авторська концепція ситуаційного управління, передбачає, що його складовою є антикризове управління, а можливість обумовлюється людським фактором та циклічним розвитком соціально економічних систем. Концепція ґрунтується на процесі розгортання кризи і органічно пов'язана з ним. Її можливо подати, як залежність між

типами управління і етапами розгортання кризи в процесі ситуаційного управління: а) *ситуація* – антикризове управління; б) *проблема* – управління, що підвищує імовірність кризи; в) *кризове явище* – управління в зоні небезпеки кризи; г) *кризовий стан* – управління стабілізацією. При цьому, під час розгортання кризи на підприємстві згідно ЖЦП, на нашу думку, доцільно розмежовувати загальнонауковий, управлінський та фінансові аспекти (рис. 2).

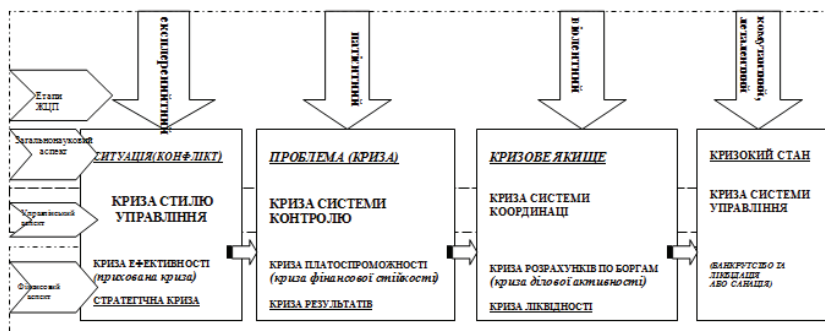

Рис. 2. Механізм розгортання кризи на промислових підприємствах згідно ЖЦП: загальнонауковий, управлінський та фінансові аспекти (розробка автора)

5. Висновки

Таким чином, проведене дослідження дозволило виокремити основні якісні критерії диференціації кризових ситуацій та сформувати механізм розгортання кризи на мікро- та макрорівнях; розробити систему антикризового управління національної промисловості, уточнити категорію «антикризове управління», а також наголосити на важливості усвідомлення якісної характеристики інноваційної діяльності. Тобто, за умови вчасного застосування «перспективних інновацій», як інструменту оновлення та розвитку економіки, що органічно вписується в систему антикризового управління, на будь-якому етапі розгортання кризової ситуації можливо попередити майбутнє банкрутство промислових підприємств або іншу надзвичайну ситуацію в умовах глобальної кризи.

Література

1. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь [Текст] / за ред. В. М. Гейця та інші. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
2. Марков, А. Фактори та модель інноваційно-орієнтованого економічного розвитку [Текст] / А. Марков, В. Денисюк // Економіст. – 2009. – № 4 (квітень). – С. 20–27.
3. Бондар, О. В. Критеріальна диференціація кризових ситуацій на макро- та мікро рівнях в період реформування економіки України та переходу на інноваційний шлях розвитку [Текст] / О. В. Бондар // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції 13–14 травня 2010 року «Методологія та практика менеджменту на порозі XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти». – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. – С. 124–126.
4. Никитенко, П. Г. Ранжирование рейтингов Беларуси, Украины и России по накопленному социально-экономическому потенциалу и эффективности его использования с учетом жизненно важных интересов населения [Текст] / П. Г. Никитенко, Г. Т. Кулаков, О. В. Бондарь // Международная научно-практическая конференция «Новые вызовы в экономике XXI века: международная научно-практическая конференция к 80-летию Института экономики НАН Бе-

ларуси» (г. Минск, 24–25 марта 2011 г.) / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: «Право и экономика», 2011. – С. 69–73.

5. Бондар-Підгурська, О. В. Механізм розгортання кризи системи державного управління [Текст] / О. В. Бондар-Підгурська // Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції «Методологія та практика менеджменту XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти» 26–27 квітня 2012 року, Полтава. – С. 225–226.
6. Радецький, В. Г. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави [Текст] : підруч. / В. Г. Радецький та інші. – К. : НУОУ, 2009. – 596 с.
7. Здравствуй, новый инновационный мир изобретений! [Текст] / Ведомости-2012 [Электронный ресурс] // Режим доступу: \www/ URL: https://r.mail.yandex.net/url/ummCvns9KgvExAXga – 5 июня 2012.
8. Кузьмич, О. О. Сутність державного антикризового управління банківським сектором [Електронний ресурс] / О. О. Кузьмич // Режим доступу: \www/ URL: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vamsu_du/2010_1/Kuzmych.htm.
9. Базаров, Г. З. Теория и практика антикризисного управления [Текст] : учебник для вузов / Г. З. Базаров, С. Г. Беляев, Л. П. Белах и др.; под ред. С. Г. Беляева и В. И. Кошкина. – М. : Закон и право, ЮНИТИ, 1996. – 469 с.
10. Ситник, Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством [Текст] / Л. С. Ситник // НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2000. – 503 с.
11. Чернявский, А. Д. Антикризисное управление [Текст] : учеб. пособие / А. Д. Чернявский // Межрегиональная академия управления персоналом. – К. : МАУП, 2000. – 208 с.
12. Стратегия и тактика управления фирмой [Текст] / под ред. А. П. Градова, Б. И. Кузина. – СПб. : Специальная литература, 1996. – 398 с.
13. Лігоненко, Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій [Текст] / Л. О. Лігоненко. – К. : Київськ. нац. торг.-еко. ун-т, 2001. – 580 с.
14. Антикризисное управление [Текст] : учебник / под ред. Э. М. Короткова. – М. : ИНФРА. – М., 2000. – 432 с.

ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОГО КРИЗИСА

В статье обоснована необходимость активизации развития инновационной деятельности в промышленности как инструмента обновления и развития экономики на всех уровнях управления. Усовершенствован понятийный аппарат антикризисного регулирования национальной промышленности. Систематизированы и впервые разработаны критерии дифференциации кризисных ситуаций, сформирован механизм развертывания кризисов на макро- и микроуровнях.

Ключевые слова: инновации, инновационная активность, антикризисное управление, инструмент, кризис.

Бондар-Підгурська Оксана Василівна, кандидат економічних наук, доцент, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», e-mail: ksycha101@yandex.ru.

Бондарь-Подгурская Оксана Васильевна, кандидат экономических наук, доцент, ВУЗ Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли».

Bondar-Podhurskaya Oksana, Higher Educational Institution of Ukoopspilka «Poltava University of Economics and Trade», e-mail: ksycha101@yandex.ru